

Mangart Zimska smer
Foto: Marijana Cuderman

"Vlečni konji"

Organiziranost alpinističnega smučanja skozi čas

Besedilo: Andrej Terčelj

Zgodovina delovanja Podkomisije za alpinistično smučanje

Z razmahnitvijo alpinističnega smučanja in s povečanim zanimanjem posameznikov se je pojavila potreba po organiziranem združevanju. Prvi alpinistični smučarji smo bili predvsem gorniki in alpinisti, ki smo bili organizirani v okviru planinskih društev in alpinističnih odsekov. Tako so alpinisti s smučarskimi ambicijami leta 1992 v okviru Komisije za alpinizem pri PZS organizirali Podkomisijo za alpinistično smučanje (PZAS). Za prvega vodjo oz. načelnika s štiriletnim mandatom je bil izvoljen Dejan Ogrinec. Kasneje sva ga nasledila Drejc Karničar in Andrej Terčelj.

Glavna motivacija formalnega združenja so bile organizacija žepnih smučarskih odprav, evidenca spustov ter postavitev lestvice ocenjevanja smeri in sistema kategorizacije športa ob bok ostalim neolimpijskim športom. V tem začetnem obdobju je z informacijami in s svojim arhivom izdatno pomagal Franci Savenc, ki je z zbiranjem smučarskih spustov začel že v začetku osemdesetih let. Najpomembnejše domače in tuje spuste je objavljaval v rubriki Alpinistične novice v Delu. To je predstavljalo tudi osnovo kasnejši knjižici Strme smučine, ki je izšla leta 1991, in še kasnejšemu spletnemu arhivu Gosak.¹

Izobraževanje

V fazi največjega razcveta konec 90. let je članstvo štelo preko 50 članov, od uradno evidentiranih 350 ljudi, ki so popisali svoje spuste. Bili so člani tako smučarskih kot planinskih društev in odsekov. Verjetno svetovni rekord v številu alpinističnih smučarjev na prebivalca države. Dejavnost PZAS se je razširila v smeri finančne pomoči odprav do kategorizacije smučarjev, izbora alpinističnega smučarja oz. smučarke leta in strokovnega izobraževanja. Ker so bili alpinistični smučarji razkropljeni po vsej Sloveniji in v svojih osnovnih društvih niso dobili specifičnega smučarskega znanja, je PZAS predstavljala osnovno strokovno izobraževanje tako smučarjem kot deskarjem.

V letih 1995–2000 smo v okviru PZAS vsako leto organizirali šolo alpinističnega smučanja, ki je bila sestavljena iz dveh delov. V prvem smo utrjevali tehnike alpinističnega smučanja na urejenih kaninskih smučiščih in zunaj njih.

V drugem delu smo na Zelenici sistematično in v manjših skupinah v treh dneh obdelali vse bližnje smučarske cilje, ki so z leti postali klasika alpinističnega smučanja oz. so se jih zaradi zgledov začeli lotevati tudi naprednejši turni smučarji. Posebej bi izpostavil Centralno osrednjo grapo in Grapo Y v Begunjsčici ter Južno grapo in Jugovzhodni greben v Vrtači. Idejno in izvedbeno smo tečaje vodili Borut Črnivec, Simon Čopi in Andrej Terčelj, pomagali pa so nam številni inštruktorji alpinističnega smučanja. Tečajnikov je bilo več kot deset in zgolj majhne skupine so zagotavljale varnost ter uspeh pri delu. Tečaje je

Tečaj alpinističnega smučanja v ENSA, Chamonix, 2000. Foto: Iztok Grlic

¹ <http://gosak.turni-klub-gora.si>.

Na grebenu Visokega Kanina
Foto: Marko Kern

uspešno opravilo in preživelo preko trideset udeležencev, so pa bili zaradi slabih snežnih razmer v nekaterih letih tudi odpovedani. Poleg šolanja novih tečajnikov smo skrbeli tudi za teoretično in praktično izobraževanje obstoječih smučarjev na pred- in posezonskih seminarjih na snegu ter usklajevalnih seminarjih za inštruktorje.

PZAS je postavila tudi Učni načrt in program usposabljanja za naziv inštruktor in učitelj TS (turnega smučanja) in AS leta 1998, ki je predpisal obvezno znanje in veščine, potrebne za pridobitev posameznega naziva. V praksi program zaradi precejšenega vloga alpinizma in nerazumevanja smučarskih posebnosti ni zaživel, saj ga Komisija za alpinizem ni potrdila.

Razpad organizacije

Konec 90. let smo organizacijsko dohiteli in preseglji svojega ustanovitelja. Izoblikovali smo program za vodenje šole smučanja zunaj urejenih smučišč, pripravo in učenje posameznikov in skupin za gibanje s smučmi v naravi ter same psihofizične priprave športnikov. Na nivoju PZS pa se je zapletlo pri usklajevanju izobraževalnih programov, ki za isto tematiko niso bili poenoteni. Tudi pri sami izvedbi smo bili odvisni zgolj od sebe. S takim načinom dela v okviru Komisije za alpinizem oz. PZS nismo videli smisla, zato smo 19. aprila 2000

na posezonskem seminarju alpinističnega smučanja postavili zahtevo po ureditvi razmer.

Eden redkih, ki se je zavedal pomena organiziranosti in pomembnosti alpinističnega smučanja na PZS, je bil tedanji načelnik Komisije za alpinizem Matjaž Wiegele. Prepričan sem, da če ne bi smučarjev in deskarjev strokovno izobraževali, bi bilo nesreč alpinističnih smučarjev bistveno več. Ni naključje, da je PZAS zabeležila tolikšno število alpinističnih smučarjev in s tem kvalitetnih spustov tako na smučeh kot na snežni deski. Potrditev prave poti pri strokovnem usposabljanju za naziv alpinističnega smučarja smo dobili v Ecole Nationale de Ski et d'Alpinisme (ENSA) v Chamonixu marca 2000. Deset alpinističnih smučarjev iz Slovenije je v lastni organizaciji pridobilo izkušnje smučanja po celem snegu, ledenikih in na večji višini. Starosta alpinističnega smučanja in gorski vodnik prof. Anselme Baud nam je razkril svoje izkušnje s smučarsko tehniko in z varovanjem klientov pri smučanju v zahtevnih smučarskih smereh.

Vse naše želje in potrebe so naletele na gluha ušesa, zato smo v PZAS ustavili vse aktivnosti, od izobraževanja do evidentiranja spustov. Vsi člani so bili razrešeni, ker Komisija za alpinizem oz. vodstvo PZS nista bila

pripravljena sprejeti in poenotiti programa strokovnega izobraževanja za naziv učitelj in inštruktor turnega in alpinističnega smučanja ter rešiti nenakopavnih situacij financiranja izobraževanja in osnovnih dejavnosti. Nikoli nismo postali neodvisna enota PZS, kot kasneje na primer Komisija za tekmovalno turno smučanje. Tudi v okviru Smučarske zveze Slovenije (SZS) se zaradi podobne naglušnosti nismo organizirali, čeprav bi si to po uspehih in interdisciplinarni dejavnosti zaslužili.

Alpinistično smučanje danes

Po zaključku organizirane dejavnosti smo člani znanje individualno prenašali v nove smučarskointeresne skupine. Profesionalno gorski vodniki nudijo svoje usluge preko Združenja gorskih vodnikov Slovenije,² smučarski učitelji pa preko Zveze učiteljev Slovenije (ZUTS)³ v Podkomisiji za smučanje po neorganiziranem smučarskem prostoru. Največ znanja je pri posameznikih,⁴ v različnih amaterskih adrenalinskih društvih⁵ in v alpinističnih odsekih oz. klubih. Žal nobena od teh organizacij ne nudi kompletne slike alpinističnega smučanja, saj so za to dejavnost potrebne specifične odlike gornišva, smučanja in obrobni športnih zvrsti. S tem pa se je začel izdaten osip števila alpinističnih smučarjev, zato jih danes vztraja zgolj še peščica.

Gosak

Rdeča nit in stalnica našega zanesenega dela je beleženje domačih spustov. Še vedno obstajajo in se s skupnimi močmi dopolnjujejo vsi zapisi na spletnem mestu Gosak, ki na enem mestu združuje opise vseh spustov, smeri in smučarjev. Avtorji že dolgo načrtujemo posodobitev strani in danes je nastopil prvi potreben korak, ko lahko sporočim, da smo spletni strežnik prestavili na nov naslov gosak.turni-klub-gora.si. V prihodnje ga bomo posodobili predvsem z multimedijskimi vsebinami od slik, skic, filmov, GPS-sledi do vaših predlogov. Želimo, da se bo prijel tudi med turnimi smučarji, ki jim do sedaj ni bil izrecno namenjen. Vabljeni k v pisu smeri, zavojev in doživetij. ●

² <http://www.zgvs.si/>.

³ <http://www.sloski.si/zuts>.

⁴ Marijana in Marko: http://www2.arnes.si/~mcduder/ture_dnevnik.html.

⁵ Freeapproved: <http://www.freeapproved.com/>.